

Techniek: Brainstormen

Drie brainstormtechnieken:

- 1. Flapdialoog**
- 2. Tweetallen**
- 3. Voorwerpen**

1 Flapdialoog

1.1 In het kort

Aan het begin van de discussie worden één of enkele thema's (in vraagvorm) op flappen geschreven en deze worden opgehangen in de ruimte. Iedere deelnemer heeft een stift en mag reageren op de vraag of stelling. Zijn of haar reactie wordt in het kort eronder genoteerd. De volgende deelnemer reageert weer op deze reactie. Vandaar de naam: flappendialoog.

Indien iemand een geheel andere reactie wil opschrijven, gebruikt hij hiervoor een andere kleur. Het moet duidelijk zijn op waarop wordt gereageerd.

1.2 Opbrengst

Een veel voorkomend probleem bij discussies en brainstormsessies is dat de deelnemers hun problemen en vragen bij de voorzitter neerleggen, en zelf weinig verantwoordelijkheid tonen voor het oplossen ervan. De werkvorm doet een beroep op het denkvermogen en de eigen verantwoordelijkheid van de groep voor het oplossen van problemen of beantwoorden van vragen.

1.3 Aanpak

Stap 1: Groepen samenstellen en flap uitdelen

Deel de groep op in een aantal subgroepen bestaande uit drie tot vijf personen. Werk bij voorkeur niet met grotere groepen, om de discussietijd te beperken. Geef elke groep een leeg flipovervel.

Stap 2: Vraag of probleem noteren

Geef de groepen de opdracht om bovenaan de flap een vraag of probleem te noteren waarvoor zij oplossingen en tips willen verzamelen. U kunt er ook voor kiezen om vooraf zelf bovenaan elke flap een vraag of probleem te noteren.

Stap 3: Flap doordraaien en oplossingen noteren

Laat de flappen één plek naar rechts doorgeven. Geef aan dat de groep tien minuten de tijd krijgt om oplossingen te noteren voor de vraag of het probleem dat bovenaan de flap genoteerd staat. Alle ideeën die worden bedacht, worden onder elkaar op de flap genoteerd. Geef na ongeveer acht minuten aan dat de tijd bijna om is.

Stap 4: Flap doordraaien en oplossingen aanvullen

Zorg ervoor dat de flappen weer een plek doorschuiven. Elke groep krijgt hierna de opdracht om de lijst met oplossingen verder aan te vullen. Geef hierna de flappen eventueel nog een of twee keer door met dezelfde opdracht om aan te vullen.

Stap 5: Haalbare oplossingen selecteren

De laatste stap is dat elke groep zijn eigen flap terugkrijgt. Dat is de flap waarop zij een vraag of probleem genoteerd hebben. Zij moeten de ideeën doorlezen en beoordelen. Geef hiervoor een concrete opdracht die overeenkomt met het doel van de brainstorm, bijvoorbeeld: 'Omcirkel de drie meest haalbare ideeën', of: 'Selecteer het meest haalbare en meest vernieuwende idee'.

Stap 6: Afspraken maken

Sluit af met het maken van afspraken over het verder uitwerken of realiseren van de geselecteerde ideeën.

2 Tweetallen

2.1 In het kort

De deelnemers denken in tweetallen na over ideeën, oplossingen of acties.

2.2 Opbrengst

In de meeste gevallen wordt er tijdens een brainstormsessie door de gehele groep tegelijk nagedacht over een centraal probleem. Alle deelnemers zijn in dat geval verantwoordelijk voor het leveren van een bijdrage in de vorm van het spuien van ideeën en oplossingen.

Sommige mensen vinden het echter prettig om eerst in tweetallen over ideeën na te denken voordat ze deze in de grote groep inbrengen. Mensen die een drempel ervaren als ze in een grote groep met een idee moeten komen, vinden het brainstormen in tweetallen vaak drempelverlagend. Hierdoor blijven ook hun ideeën niet onbenut.

Efficiency kan ook een overweging zijn om in tweetallen te brainstormen. In plaats van dat er steeds één idee kan worden toegelicht als iedereen achtereenvolgens het woord krijgt, kunt u, door de vraag te stellen aan de aanwezige tweetallen, de hele groep tegelijkertijd aan het denken zetten.

2.3 Aanpak

Stap 1: Vraag introduceren

Schrijf de vraag waarover men gaat brainstormen op een flap. Lees de vraag op en geef iedereen eventueel kort de gelegenheid om voor zichzelf na te denken.

Stap 2: Tweetallen samenstellen

Bedenk van tevoren of het van belang is in wat voor duo's men brainstormt: op basis van ervaring en voorkennis, of gewoon omdat ze naast elkaar zitten? Benoem de tweetallen of geef de opdracht om zelf tweetallen te vormen.

Stap 3: Opdracht en startsein geven

Herhaal de vraag waarover gebrainstormd mag worden en geef duidelijk aan in welke vorm u het resultaat verwacht; bijvoorbeeld: 'Bedenk samen drie haalbare ideeën' of 'Schrijf zo veel mogelijk ideeën op een flap.' Geef een duidelijk sein om te starten met brainstormen.

Stap 4: Brainstorm afronden

Geef ruim de tijd om te brainstormen. Als het geluidsniveau afneemt, kunt u de deelnemers vragen om te gaan afronden.

Stap 5: Opbrengst inventariseren

Inventariseer de opbrengst. Wilt u zo veel mogelijk ideeën horen, laat elke groep dan alle ideeën noemen of toelichten. Wilt u het aan de deelnemers zelf overlaten om te prioriteren, dan kunt u vragen of ze alleen de top 3 van hun ideeën willen noemen.

Stap 6: Optioneel: idee kiezen of uitwerken

Neem de ideeën mee om zelf een keuze te maken of doe dit samen met de groep. Wees in ieder geval duidelijk over het vervolg, en geef daarbij helder aan wat er verder met de ideeën gaat gebeuren en wat de groep op dat punt van u als voorzitter kan verwachten.

3 Voorwerpen

3.1 In het kort

Op een tafel liggen diverse voorwerpen uitgestald. De deelnemers kiezen willekeurig een voorwerp uit. Aan de hand van de gekozen voorwerpen brainstormen de deelnemers over mogelijke oplossingen voor een probleem.

3.2 Opbrengst

Brainstormen wordt vaak ingezet om een grote hoeveelheid ideeën of oplossingen los te krijgen, waaruit uiteindelijk de beste oplossing kan worden gekozen. Omdat veel mensen van nature geneigd zijn binnen de gebaande paden te denken en voort te bouwen op wat al bekend is, worden specifieke brainstormtechnieken ingezet die vooral gericht zijn op het doorbreken van dit natuurlijke denkpatroon. Waar het op neer komt, is dat we voor het gehele denkproces (van ideeën losmaken tot het kiezen van het beste idee) allebei onze hersenhelften nodig hebben. Met specifieke werkvormen kunt u bewust een of beide hersenhelften aanspreken.

Deze werkvorm stimuleert met name de rechterhersenhelft. De voorwerpen halen de deelnemers uit hun vaste denkpatroon en stimuleren hen om te associëren. Kortom, deze werkvorm stimuleert de rechterhersenhelft waardoor de kans groter wordt dat de deelnemers met verrassende en vernieuwende ideeën komen.

3.3 Aanpak

Stap 1: Voorwerpen uitstallen

Neem een aantal voorwerpen mee en stal deze uit op tafel.

Stap 2: Toelichten en analyseren van probleem

Breng de vraag of het probleem ter tafel en probeer met de groep te achterhalen wat de kern van de vraag of het probleem is. De voorwerpen-brainstorm is te gebruiken voor zowel een centraal probleem als een vraag van een individueel groepslid.

Stap 3: Probleem samenvatten

Vat het probleem of de vraag nog eenmaal samen voordat wordt overgegaan tot het verzamelen van ideeën.

Stap 4: Voorwerp kiezen

Vraag de deelnemers op te staan en van de tafel een voorwerp te kiezen.

Stap 5: Oplossingen uitwisselen

Vraag de deelnemers om te associëren met behulp van het voorwerp en mogelijke oplossingen in te brengen. Noteer de ideeën op een flap. Stel eventueel als extra regel in dat alle ideeën welkom zijn en dat het in deze fase verboden is om met 'ja maar' te reageren op ideeën van anderen.

Stap 6: ideeën bespreken en kiezen

Loop de ideeën van de flap langs en prioriteer met de groep of maak een keuze. Hiervoor kunt u eventueel een aanvullende werkvorm inzetten.

Bron: Sasja Dirkse-Hulscher en Angela Talen: Het groot werkvormenboek.

ISBN 978 90 5261 613 1